

Jaarverslag 2018

Criteria	Conform niveau 3 op de CO2-prestatieladder 3.0 en ISO 14064-1 norm	
Opgesteld door	Joan van Mook, Erwin van der Westen en Nico den Hartog	
Autorisatiedatum	2 mei 2019	24 mei 2019
Versie	1	2

Inhoudsopgave

1	INLEIDING EN VERANTWOORDING	3
1.1.	BESCHRIJVING VAN DE ORGANISATIE	3
1.2.	BASISJAAR EN RAPPORTAGE	3
1.3.	AFBAKENING.....	3
1.4.	UITSLUITINGEN.....	3
2	CO2 EMISSIE	4
2.1.	DIRECTE EN INDIRECTE GHG-EMISSIES	4
2.2.	HEDEN EN TOEKOMST	4
2.3.	CO2 FOOTPRINT	5
2.4.	KWANTIFICERINGSMETHODEN	6
2.5.	PROJECTEN MET GUNNINGSVOORDEEL	6
2.6.	VERDELING EMISSIE	6
3	REDUCTIEDOELSTELLINGEN	8
3.1.	UITGEVOERDE MAATREGELEN.....	8
3.2.	DOELSTELLINGEN	9
3.3.	MAATREGELELIJST.....	9
3.4.	SUBDOELSTELLINGEN	10
4	INITIATIEF	12
4.1.	ONDERZOEK NAAR SECTOR- EN KETENINITIATIEVEN	12
4.2.	INITIATIEVEN BESPROKEN IN HET MANAGEMENT	12
4.3.	KEUZE VOOR ACTIEVE DEELNAME	12
4.4.	TOELICHTING OP HET INITIATIEF	13
4.5.	VOORTGANG INITIATIEF.....	13

1 Inleiding en verantwoording

In dit jaarverslag rapporteren we over de voortgang ten opzichte van de doelstellingen voor het bedrijf en de projecten waarop CO₂-gerelateerd gunningvoordeel verkregen is. Dit jaarverslag vormt een stimulans om bij voortduring te werken aan de realisatie van de CO₂-reductiedoelstellingen voor scope 1 en 2.

1.1. Beschrijving van de organisatie

Graslandbeheer is actief in het onderhouden en maaien van dijkvakken, in opdracht van waterschappen. Daarnaast is het bedrijf actief in de verkoop en levering van hooi. De opdrachtgevers voor het 'hooi' zijn voornamelijk agrarische bedrijven.

1.2. Basisjaar en rapportage

Voor Graslandbeheer is dit de eerste keer dat een emissie-inventaris volgens het GHG-protocol wordt opgesteld. De eerste inventaris is opgesteld in Q1 van 2019 en heeft betrekking op het jaar 2018. In dit jaarverslag wordt deze inventaris geëvalueerd.

1.3. Afbakening

In hoofdstuk 3 van het GHG protocol worden twee methodes beschreven waarop de "organizational boundary" kan worden bepaald.

Onderstaand wordt de juridische entiteit genoemd die als boundary geldt voor het berekenen van de CO₂-footprint van Graslandbeheer, de bijbehorende CO₂-reductiedoelstellingen en ook als naam zal worden gebruikt op het CO₂-bewust certificaat.

- Graslandbeheer, ingeschreven onder nummer 63250349 bij de Kamer van Koophandel te Den Bosch

De methode die Graslandbeheer heeft gekozen, is de aandelenmethode. Onderstaand volgt verdere toelichting op deze boundary volgens de aandelen methode;

- Graslandbeheer heeft alleen aandelen van het eigen bedrijf;
- Graslandbeheer is geen onderdeel van een joint venture;
- Graslandbeheer heeft geen samenwerking met andere bedrijven waarvan zij ook aandelen bezit;
- Graslandbeheer heeft geen franchise activiteiten;
- Graslandbeheer is geen A-leverancier die tevens concern-aanbieder is.

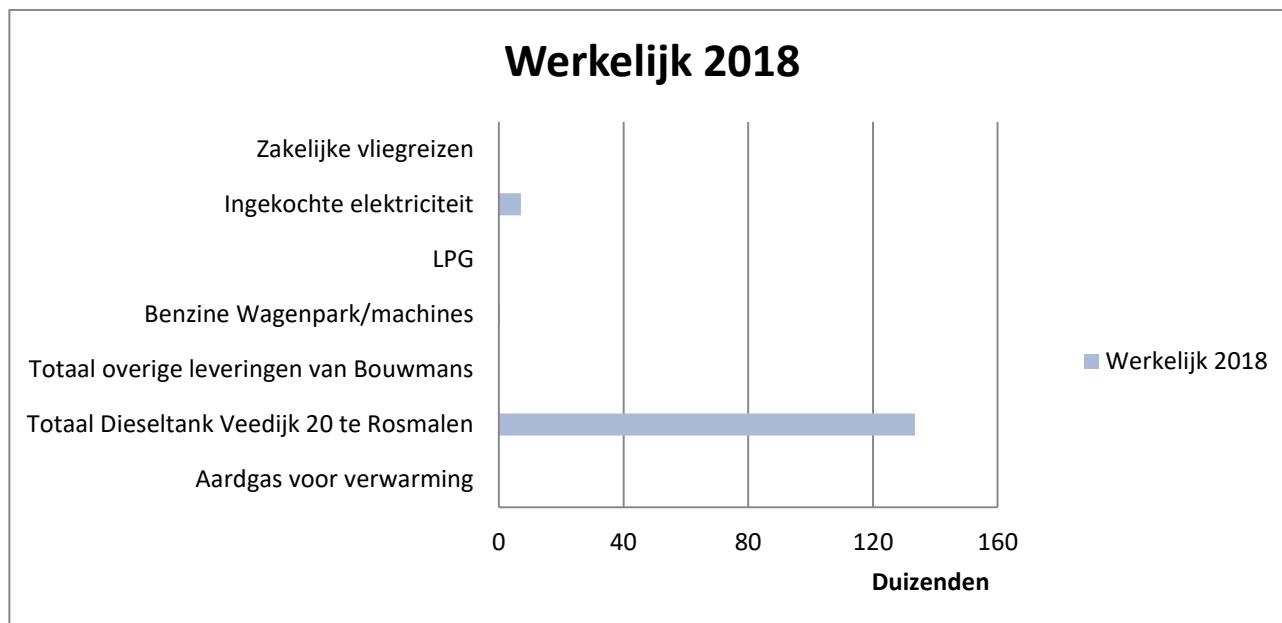
1.4. Uitsluitingen

In deze inventarisatie van CO₂-emissies zijn geen activiteiten uitgesloten. Er zijn enkele uitsluitingen vermeld in de footprint. De betreffende verbruiken zijn dusdanig laag in het basisjaar 2018 dat deze ten aanzien van de totale CO₂ emissie niet relevant zijn (< 0,5 %): Het verbruik is derhalve niet meegenomen in de footprint.

2 CO2 emissie

2.1. Directe en indirecte GHG-emissies

In dit hoofdstuk worden de berekende GHG emissies toegelicht. De directe en indirecte GHG emissie van Graslandbeheer zijn vastgesteld voor het jaar 2018 (tabel 1).

Tabel 1 CO-2 Uitstoot 2018

Opmerking

Verbranding van biomassa vond niet plaats bij Graslandbeheer in 2018. Er heeft geen broeikasgasverwijdering plaatsgevonden. Binnen Graslandbeheer zijn geen individuele personen te benoemen die een dermate invloed op de CO2 footprint hebben dat gedragsverandering van deze individuele persoon alleen al zou zorgen voor een significante verandering in de CO2 footprint.

2.2. Heden en toekomst

Wat opvalt is het grote aandeel van het diesilverbruik. Bij de energiebeoordeling is geconstateerd dat deze post nog onvoldoende inzichtelijk is. Het bedrijf is bezig met het verfijnen van het inzicht in het brandstofverbruik.

Voor de toekomst wordt er (rekening houdend met de omzet) een lagere uitstoot verwacht. De oorzaak hiervan is dat er een opdracht is aangenomen die in de omgeving van Rosmalen uitgevoerd dient te worden.

2.3. CO2 footprint

De CO-2 Footprint over het jaar 2018 ziet er als volgt uit:

2018

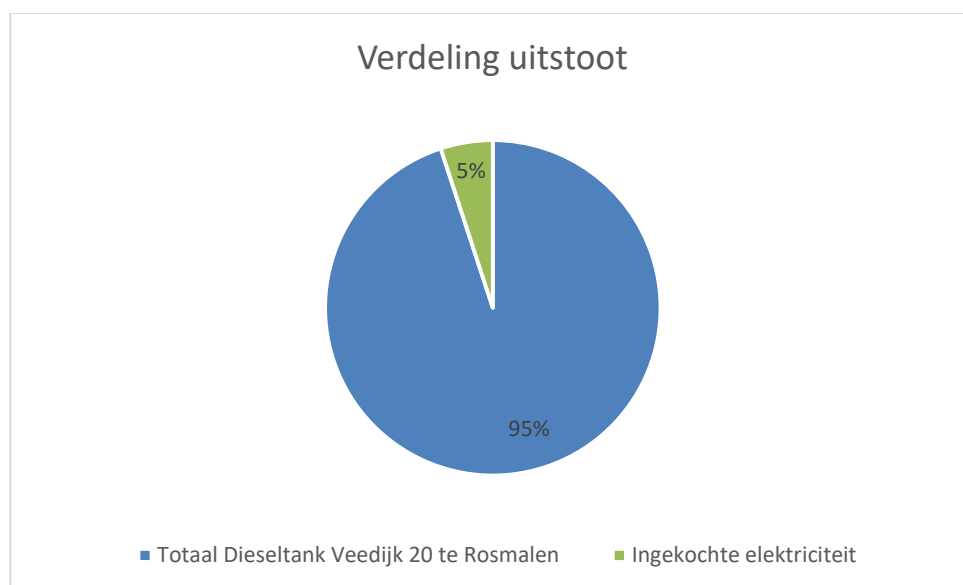
Scope 1 (directe emissies)						
Totaal Dieseltank Veedijk 20 te Rosmalen	41.317	liter		133.454	KG CO2	94,71%
Totaal overige leveringen van Bouwmans	0	liter		0	KG CO2	0,00%
Benzine Wagenpark/machines	180	liter		387	KG CO2	0,27%
LPG	0	liter		0	KG CO2	0,00%
Subtotaal				133.841	KG CO2	94,98%
Scope 2 (indirecte emissies)						
Ingekochte elektriciteit	10.891	kWh		7.068	KG CO2	5,02%
Aardgas voor verwarming	0	m3		0	KG CO2	0,00%
Zakelijke vliegreizen	0	reizigerskilometers		0	KG CO2	0,00%
Subtotaal				7.068	KG CO2	5,02%
Totaal						
				Totaal	140.909	KG CO2
				Compensatie	0	KG CO2
				Netto CO2-uitstoot	140.909	KG CO2 100,00%

Opgesteld door: Nico den Hartog, Erwin van der Westen en Joan van Mook

Datum: 31-01-2019

Interne controle uitgevoerd:

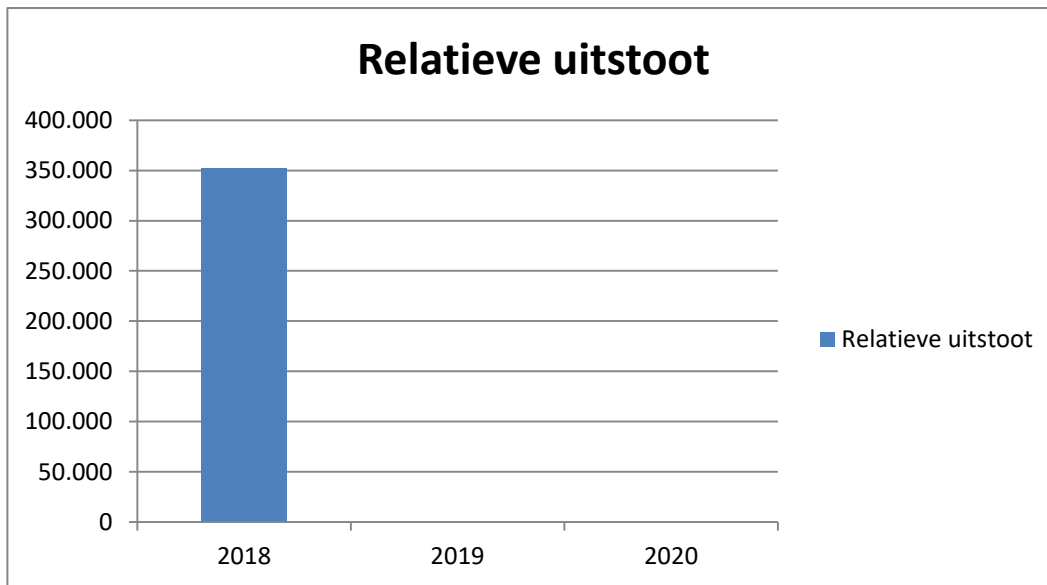
Datum: 23-04-2019

Grafiek 1 Verdeling uitstoot

Grafiek 1 bevestigt het beeld uit de CO-2 Footprint.

In de onderstaande grafiek is de uitstoot gekoppeld aan de omzet.

Bovenstaande grafiek is met name interessant in de komende jaren. De hoofddoelstelling is gerelateerd aan de omzet.

2.4. Kwantificeringsmethoden

Voor het kwantificeren van de CO₂ uitstoot is gebruik gemaakt van een voor Graslandbeheer op maat gemaakt model.

In het model kunnen alle verbruiken worden ingevuld. Vervolgens wordt de daarbij behorende CO₂ uitstoot automatisch berekend en vergeleken met het basisjaar. Voor de inventarisatie van de CO₂ uitstoot van Graslandbeheer over het jaar 2017 zijn de emissiefactoren van <http://co2emissiefactoren.nl/> gebruikt. In het Energiemeetplan van Graslandbeheer wordt beschreven waar de brongegevens per energiestroom vandaan komen.

De gepresenteerde resultaten moeten worden gezien als de beste inschatting van de werkelijke waarden. Nagenoeg alle gebruikte gegevens voor de berekening van de CO₂ footprint zijn gebaseerd op facturen en/of werkelijk gemeten aantallen. Hierdoor is de onzekerheidsmarge zeer gering.

2.5. Projecten met gunningsvoordeel

Van komende, lopende en opgeleverde projecten waarop gunningsvoordeel is verkregen in relatie tot de CO₂-prestatieladder, wordt de CO₂-emissie gerapporteerd en geëvalueerd. Naar aanleiding hiervan worden reductiedoelstellingen en –maatregelen vastgesteld, welke integraal worden opgenomen in de verschillende plannen en rapportages.

Komende projecten (aanbestedings -/gunningsfase)

- Geen

Lopende projecten (uitvoeringsfase)

- Geen

Opgeleverde projecten (nazorgfase)

- Geen

2.6. Verdeling emissie

De verdeling van de emissies tussen scope 1 en scope 2 staat in paragraaf 2.3 van dit verslag. Onderstaand de verdeling tussen kantoor en de projecten.

Emissies ingedeeld naar Kantoor versus Projecten

Kantoor		5%		
Ingekochte elektriciteit	10.891 kWh	7.068 KG CO2		5,02%
Aardgas voor verwarming	0 m3	0 KG CO2		0,00%
Zakelijke vliegreizen	0 reizigerskilometers	0 KG CO2		0,00%
		Subtotaal	7.068 KG CO2	5,02%
Projecten		95%		
Diesel werkplaats materieel	41.317 liter	133.454 KG CO2		94,71%
Benzine Wagenpark/machines	180 liter	387 KG CO2		0,27%
LPG	0 liter	0 KG CO2		0,00%
		Subtotaal	133.841 KG CO2	94,98%

Tabel 3

Graslandbeheer valt binnen de categorie grootte *klein*.

3 Reductiedoelstellingen

In dit hoofdstuk worden de scope 1 en 2 reductiedoelstelling van Graslandbeheer gepresenteerd. Voorafgaand hieraan is de CO2 footprint opgesteld voor scope 1 & 2 volgens eisen zoals gesteld in ISO14064-1 en het GHG Protocol. Onderstaand worden de doelstellingen gepresenteerd. In hoofdstuk 3.4 worden deze doelstellingen opgesplitst in subdoelstellingen. Alle maatregelen die worden getroffen om deze subdoelstelling te behalen worden hier genoemd. De doelstellingen zijn opgesteld in overleg met, en goedkeuring van, het management. De (sub)doelstellingen en maatregelen worden elk half jaar gereviewed.

3.1. Uitgevoerde maatregelen

Graslandbeheer is al geruime tijd bezig met het reduceren van haar footprint. Hieronder volgt een overzicht van de reeds uitgevoerde maatregelen:

- Bedrijf onderzoekt mogelijkheden voor gebruik van secundaire materialen, in de eigen bedrijfsprocessen, ter vervanging van inkoop van 'virgin' materiaal.
- 3 maandelijks controle bandenspanning bij alle vrachtautos's
- Toepassing standairco op vrachtwagens. Minimaal één systeem in gebruik
- Werk dichterbij huis: er is een project aangenomen van Waterschap Aa en Maas. Dit is in de omgeving van Rosmalen.
- Het aangeschafte materiaal is maximaal 3 jaar oud. We hebben nieuw materiaal aangeschaft om zeker te weten dat het zuinig en efficiënt werkt.
- Het nieuwe stallen: in het maai seizoen worden de machines op locatie gestald.

De voortgang van de maatregelen meten wij via het document 'Voortgang doelstellingen en maatregelen CO-2'. Dit ziet er als volgt uit:

Nr	Maatregelen	Scope	Verwachte CO2 reductie	Verantw.	Middelen
1.	Bedrijf kan aantonen dat (alle) persluchtinstallatie(s) jaarlijks worden gecontroleerd op lekkages.	2	0,25%	EvdW, JvM	budget, offertes aanvragen
2.	Elkaar herinneren en controleren op bewust omgaan met energie.	1	1%		Toolboxmeeting
3.	Bij aanschaf nieuwe vrachtwagens is laag brandstofgebruik volgens marktstandaard een keuzecriterium.	1	1%	EvdW, JvM	Geld, materieel,
4.	10% - 20% van de brandstof die getankt wordt is aantoonbaar biobrandstof	1	10%	Directie, medewerkers	
5.	75% van de chauffeurs de online training 'Het Nieuwe Rijden' laten volgen	1	3%		Medewerkers inplannen
6.	Werkzaamheden uitvoeren in nabije omgeving van Rosmalen	1	15%	Iedereen	Inschrijven bij Waterschap Aa en Maas
7.	Als er 'verder van huis' een opdracht is, is het beleid om in de buurt van de werklocatie een onderaannemer te zoeken die de opdracht kan uitvoeren.	n.v.t.	0%	EvdW, JvM, onderaannemer	Geld, materieel,
8.	Bandenspanning controleren (1x per jaar auto, 4x per jaar vrachtwagen)	1	1%	EvdW, JvM	Bandenspanningmeter

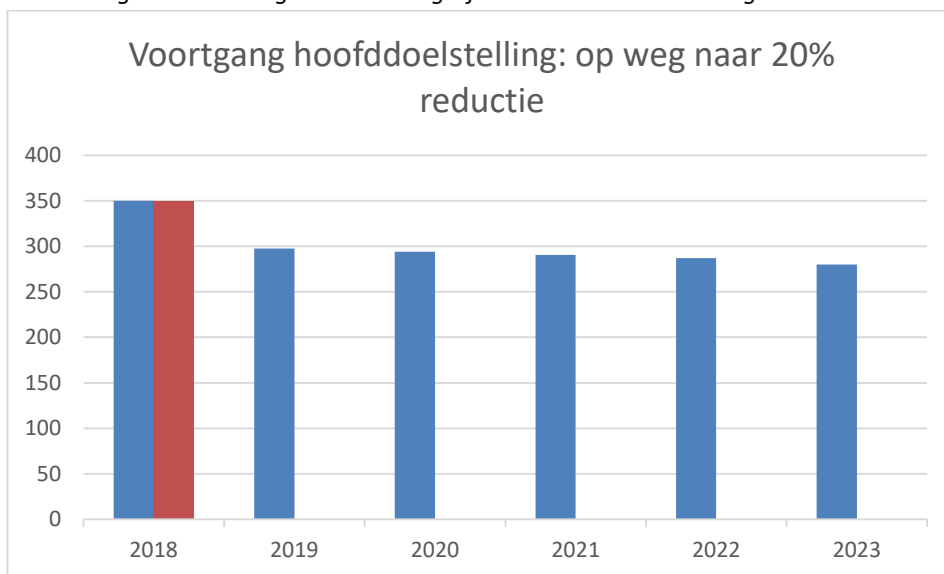
3.2. Doelstellingen

Scope 1 & 2 doelstellingen

Graslandbeheer wil in 2023 ten opzichte van 2018 20% minder CO2 uitstoten.*

* Deze doelstelling is gerelateerd aan de bedrijfsomzet in miljoenen Euro's.

De voortgang van de hoofddoelstelling wordt gemeten. De resultaten worden vastgelegd in het document 'Voortgang doelstellingen en maatregelen CO2'. In grafiekvorm ziet dit er als volgt uit:

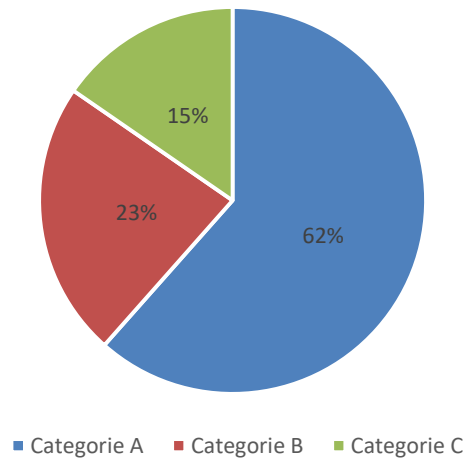
3.3. Maatregelenlijst

De geïmplementeerde maatregelen uit de maatregelenlijst SKAO, zijn beoordeeld op ambitieniveau. In de maatregelenlijst, dd februari 2019 hebben wij 13 maatregelen als 'geïmplementeerd' neergezet. 8 daarvan zijn geïmplementeerd in categorie A. Ten aanzien van de geïmplementeerde maatregelen is er nog de nodige ruimte om te verbeteren. De verdeling per ambitieniveau is als volgt:

Geïmplementeerde maatregelen	
Categorie A	8
Categorie B	3
Categorie C	2

In grafiekvorm ziet dit er als volgt uit:

Eigen stellingname Graslandbeheer

Het ambitieniveau van de genomen maatregelen is op dit moment nog laag: 62% van de geïmplementeerde maatregelen is geïmplementeerd op niveau A. Om die reden heeft Graslandbeheer ambitieuze doelstellingen geformuleerd. De doelstellingen zijn vergeleken met sectorgenoten en uitgewerkt in het document *Ambitieniveau*.

3.4. Subdoelstellingen

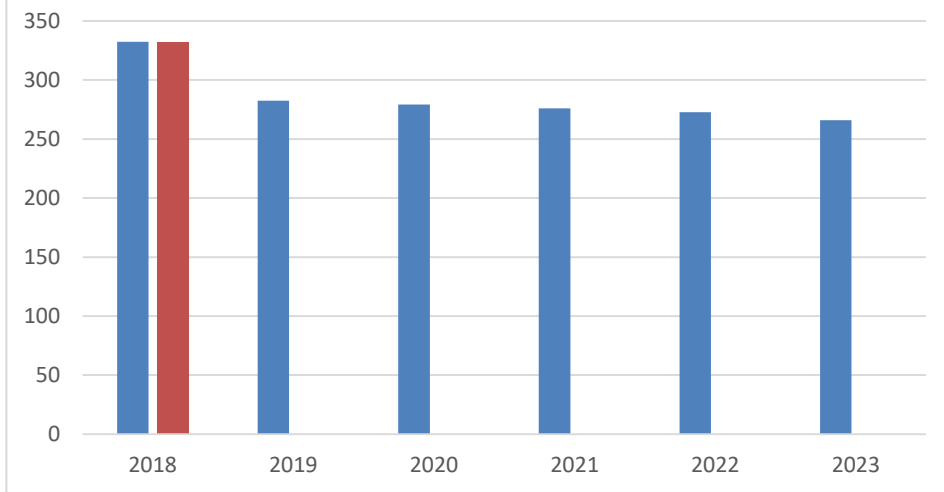
Elke doelstelling wordt in dit hoofdstuk verder gespecificeerd. Tevens wordt er halfjaarlijks een review uitgevoerd m.b.t. de CO₂-reductiedoelstellingen.

Subdoelstelling bij scope 1: Graslandbeheer reduceert de CO₂ uitstoot als gevolg van het dieselverbruik per 31-12-2023 met 19% t.o.v. 2018.

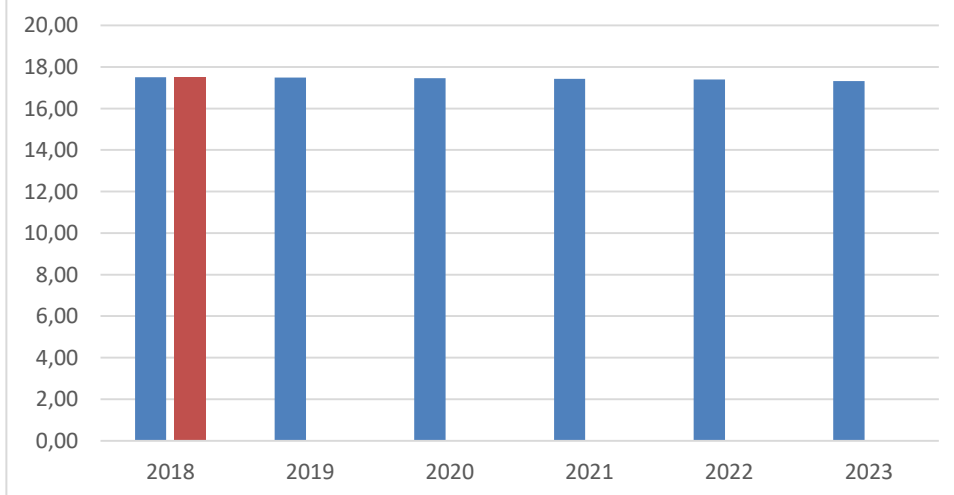
Subdoelstelling bij scope 2: Graslandbeheer reduceert de CO₂ uitstoot als gevolg het energieverbruik per 31-12-2023 met 1% t.o.v. 2018.

De voortgang van de subdoelstellingen en maatregelen wordt gemeten en vastgelegd in het document 'Voortgang doelstellingen en maatregelen CO₂'. In grafiekvorm ziet dit er als volgt uit:

Scope 1: Doelstelling versus resultaat

Scope 2: Doelstelling versus resultaat

4 Initiatief

Het terugbrengen van CO₂-emissies gaat verder dan alleen onze eigen bedrijfsvoering. Samen met de sector en zelfs in onze keten kunnen verdere CO₂-reducerende maatregelen getroffen worden. Graslandbeheer levert hieraan graag een actieve bijdrage door deel te nemen aan dergelijk sector- en keteninitiatieven en investeert in samenwerking en het delen van eigen kennis. Daar waar mogelijk maken wij gebruik van kennis die elders is ontwikkeld.

Dit hoofdstuk beschrijft de lopende initiatieven waaraan wij deelnemen. Dat kan een door een ander bedrijf opgestart innovatieproject voor CO₂-reductie zijn, maar wij kunnen ook overwegen om een eigen initiatief te starten. Ook worden initiatieven ontplooid door brancheverenigingen of kennisinstellingen.

Wij hebben eerst een inventarisatie gemaakt van de mogelijke initiatieven die relevant kunnen zijn voor ons bedrijf. Deze initiatieven dienen in ieder geval in belangrijke mate verband te houden met onze projectenportefeuille. Vervolgens is een keuze gemaakt. Het gekozen initiatief, inclusief een korte omschrijving, de initiatiefnemers en de reductiedoelstellingen zijn in dit rapport beschreven.

4.1. Onderzoek naar sector- en keteninitiatieven

Om inzicht te krijgen in bestaande initiatieven hebben wij websites van de op niveau 3 gecertificeerde bedrijven bezocht, door naar hun CO₂-Prestatieladder pagina te gaan en daar voor een sectorinitiatief te kiezen. Ook op de website van SKAO staan veel initiatieven verzameld. Enkele relevante bestaande initiatieven zijn bekeken op www.skao.nl.

In dit hoofdstuk wordt aangetoond dat Graslandbeheer op de hoogte is van sector en/of keteninitiatieven op het gebied van CO₂-reductie die in belangrijke mate verband houden met de projectenportefeuille.

Enkele relevante bestaande initiatieven zijn:

- Blauwzaam

Stichting BlauwZaam neemt samen met regionale organisaties initiatieven voor het verduurzamen van de regio zodat het voor iedereen goed werken, wonen en recreëren is. Het bestuur is ervan overtuigd dat je de snelste klappen maakt in de integrale verduurzaming (3xP) van de regio als je dat samen doet met ondernemers, onderwijs en ondernemende organisaties.

- Duurzaam inkopen overheid

Dit initiatief zien wij ook terug bij grotere opdrachtgevers, zoals waterschappen e.d.. Deze stellen vaker eisen dat haar aannemers gecertificeerd zijn op het gebied van duurzaamheid zoals FSC hout of CO₂-prestatieladder.

4.2. Initiatieven besproken in het management

Het onderzoek naar de verschillende initiatieven is besproken door de directie en leidinggevende. Het management heeft er voor gekozen om deel te nemen aan het initiatief van Pennings Groenvoorziening, genaamd 'brandstofbesparing door inzet van materieel bij onderhoud groenvoorziening'. Het doel is: het verminderen van het brandstofverbruik, door samen met de ketenpartners de juiste keuze te maken.

4.3. Keuze voor actieve deelname

Er wordt voor dit initiatief gekozen omdat dit in belangrijke mate verband houdt met onze projectenportefeuille en werkzaamheden.

4.4. Toelichting op het initiatief

Het doel van het initiatief is het verminderen van het brandstofverbruik door samen met ketenpartners bewust keuzes te maken m.b.t. onderhoud methoden en inzet van materieel voor het onderhoud groenvoorziening en van de openbare ruimte en gevolgen hiervan t.a.v. CO-2 uitstoot. Als in een bestek werkmethode en de inzet van materieel wordt beschreven, is vaak niet duidelijk wat de impact hiervan is op het brandstofverbruik c.q. CO-2 uitstoot. Door overleg met zowel opdrachtgever als met de leverancier/fabrikant van materieel kan hierop worden geanticipeerd om tot reductie te komen.

Dit initiatief is extra interessant omdat een belangrijke opdrachtgever (waterschap Aa en Maas) deelneemt aan dit initiatief.

4.5. Voortgang initiatief

Om het initiatief in de markt te zetten, is er budget vrijgemaakt van €1.000,-.